

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 3. avgusta 1887.

O b s e g: Praktična lestvica. — Ravnanje z mlado živino koj po rojstvu. — Ameriške trte pomagajo proti trtni uši. — Vprašanja in odgovori. — Razpis štipendij. — Druga glavna skupščina društva sv. Cirila in Metoda dné 19. julija 1887 v Trstu. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca Šukljeja 27. aprila v državnem zboru. (Dalje in konec) — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Praktična lestvica.

G. Karol Ulaga, posestnik v Laškem, izumil je posebno drevesno lestvico. (Glej pod. 46.) Pokazal jo je kmetijski podružnici in ob enem razložil, kako jo je rabiti. Reĉi moramo, da je boljša od vseh družih, katere so nam do sedaj priporočali.

Ima pa naslednje prednosti;

1. Prenašati jo more eden sam ĉlovek, ker tehta samo 16 kilogramov.

2. Dá se rabiti s podporama, pa tudi brez njiju.

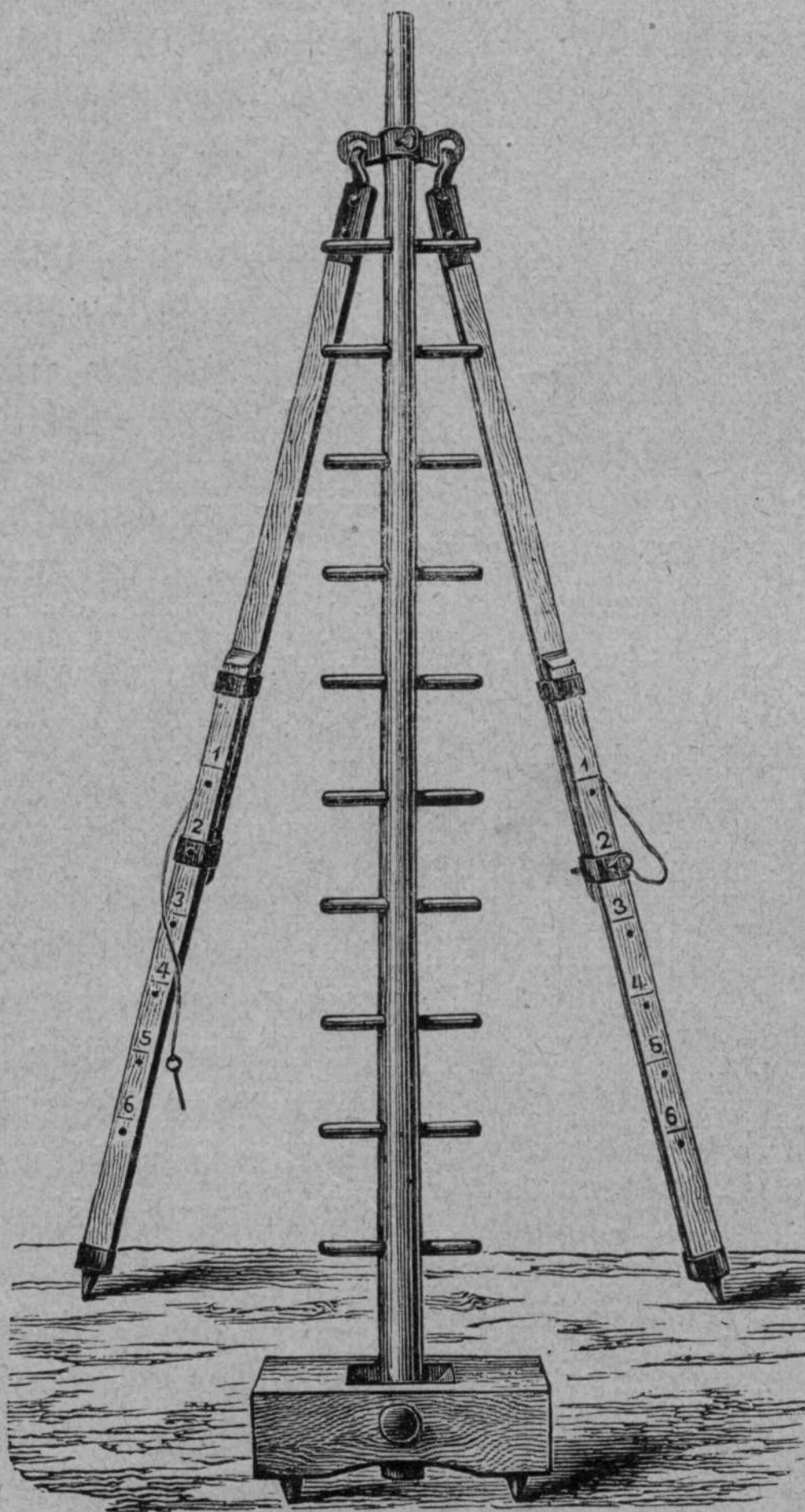
3. Dosežemo z nje do vsake vejice v spodnjem delu krone.

4. Dá se rabiti povsodi, tudi po strminah.

Lestvice glavni del je 3 metre dolgo, moĉno bruno, skozi katero je zasajenih deset klinov ali stopal. Bruno tiĉi v moĉni dvonožni stolici. Ker je možno navpiĉno pregibati to stolicu, lahko postavimo lestvico trdno, kder koli hoĉemo. Na zgornjem konci je bruno z železom okovano. K temu okovu sta pritrjena roĉa, ki drži dva železna obroĉka, s katerima se spajata obedve podpori postranski in sta vsled tega pregibni. Podpori sta narejeni iz 1·8 metra dolgih lat, ki ne smejo imeti nobenih grĉ. Zlagati se dasta z dvema ĉetiroglatima vezema, kakor se želi. Naposled se žrebelj

vtakne v prirejeno luknjo, in podpori stojita trdno in nepremakljivo.

Dvonožna stolica, pa tudi obedve podpori stoje na železnih rtih.

Podoba 46.

Podpori se dasta tesno k sebi ali dalje narazen postavljati, in vsled tega sodi ta lestvica za vsakojako lego, bodi si kakor koli strma. Ko je lestvica dobro utrjena, moreš brez strahu po njej iti do najskrajnejšega stopala.

Ni treba, da bi kdo lestvico držal ali preobraĉal. Ĉe žrebelj na konci bruna izmaknemo, odpadeta podpori, in možno je brez njiju lestvico rabiti, kar ugaja posebno takrat, ko je treba jo nasloniti samo na deblo ali na katero postransko vejo njegovo.

Podobno lestvico priporoĉa tudi Herm. Goethe v svoji knjigi: „Der Obstbaum,“ na strani 108., podoba 43. Ta lestvica sodi splohle za velika drevesa in je priporoĉila vredna, ako jo more eden ĉlovek prenašati od drevesa do drevesa. Vendar še bolj praktična se meni zdi g. Ulagova lestvica.

Karol Valentinitich.

Ravnanje z mlado živino koj po rojstvu.

Mladiĉek, ki je plaval skoz več mesecev v sadovi vodi, je moĉer, kadar pride na svet, in koža njegova je po vsem životu prevleĉena z neko mastno siratko.

Koj ko prvokrat zasōpe, zaĉne se novo življenje v njem, kajti hipoma se priĉne drug krvotok skozi

pluća po truplu; ležeč na tleh začne ječati in se gibati; kmalu poskuša vstati, pa je še preslab in preneukreten; ko pa le večkrat poskusi, posreči se mu vendar, da se spravi na noge, na katerih izprvega kakor na 4 količih okorno stoji. Mati ga začne po vsem životu lizati, da mu kožo očisti plodove nesnage.

Ko se pa novorojenček le malo opomore, že skuša iti, in prva njegova pot je — k vimenu svoje matere. Ko se je prvokrat nasesal mleka, kmalu se ustopi, da gre od njega prvo (plodovo) blato, katero je črnkasto-zeleno in tičjemu limu podobno. Kmalu se tudi ušči.

S prvim blatom pa ni še vsa plodova goščava iz čev izpraznjena, ampak veliko je ima živinče še v sebi, ktera gre poredoma od njega, ako se mu pusti, da sesa prvo materino mleko, ki je slano in katero je modra in dobrotljiva natura nalašč tako naredila za iztrebo plodovega blata in očiščenje čev. Neumni človek pa, ki hoče modro naturo mojstrovati, misli, da to prvo mleko, ker je vse drugačno od poznejšnjega, je mlademu škodljivo, in ga raje izmolze, kakor da bi mu ga privoščil; zato to mleko izmlezvo imenuje, ko bi ga moral zdravilno pijačo za mladega imenovati, ker iztrebi popolnoma zablachena čeva in okrepča želodec, da more dobro prekuhovati in prebavljati, kar v njega pride, in tako odvrniti mnogo bolezni, ktere sicer napadajo mlada žebeta, teleta in ovce.

Da bi pač vsi gospodarji in gospodinje neprecenljivo dobroto prvega mleka spoznali! Saj menda tega ni težko razumeti, če le pomislimo, da natura gotovo ni brez namena prvega mleka drugače ustvarila, — in če pogledamo na divjo živino, pri kateri nihče prvega mleka ne izmolzuje, ampak vse posesajo mladiči, ki so vendar veliko bolj močni in zdravi, kakor naša domača živina.

To prvo mleko, ki se vleče kakor sluz in je včasih s tankimi krvavimi lisami prepreženo, naredi le malo smetane za sir in surovo maslo (puter) pa celó ni, ima, v sebi veliko solnih delov ostane tako 2 ali 3 dni, sčasoma pa se spremeni v navadno mleko, katero je za mladega najbolj primerna pijača. Zato pa tudi rad sesa in skoraj vsako uro pod mater gre in se ga navleče, pa ne preveč na enkrat.

Starka pa tudi skrbi za mladega, in kmalu se ji po njem toži, ako ga iz oči zgubi.

Divja živina sesa delj časa kakor naša domača; domače žebe sesa 3 do 5 mesecev, domače tele pol-drugi mesec ali 2 meseca, ovca 2 ali 2 meseca in pol. Seveda marsikatero okolščino okrajšajo večkrat ta čas.

Kadar mlademu sprednji zobje bolj zrasede, bodejo ostri robovi vime, zato je takrat čas, da se odstavi, ker je že tudi želodec sedaj v stanu, drugo pičo prebavljati.

Ameriške trte pomagajo proti trtni uši.

Po baron Babovem spisu v „Weinlaube“.

Kot pripomočke proti trtni uši priporočajo pesek, vodo, žvepleni ogljik in ameriške trte. Kateri teh pri-

pomočkov je najboljši, važno je zlasti za prizadete vinogradce.

Pesek, ako ga je v zemlji 70—80 %, dela, da trtna uš nič ne škoduje koreninam. Zemlje s toliko peskom ni pri nas drugod nego po nižavah. No, po nižavah ne kaže pri nas delati vinogradov, vsaj še po goricah nimamo ravno preveč dobrih leg, dovažati 70—90 % peska v naše gorice, izplačalo se pa pri nas ne bode nikdar.

Tudi ni, da bi pri nas stavili vinograde pod vodo. Vinograde v ravnini, ki jih je moči pod vodo staviti, morejo imeti le na vročem jugu, pri nas ne. V gorice vodo napeljavati kaže še manj.

Žvepljeni ogljik pomaga ob gotovih pogojih, a pripomoček ta je tako drag, da se izplača le tam, kjer je pridelek neprimerno drag, kar pa pri nas ni.

Če torej pesek, voda in žvepleni ogljik ne morejo trtnih uši uničiti, preostajejo nam le še ameriške trte, od katerih se v resnici nekatere vrste upirajo in branijo ušem, da jim ne morejo do živega.

Ameriške trte moremo rabiti za neposredno pridelovanje vina, ali pa kot podloge, na katere cepimo domače trte. Važno je torej, kako naj nam rabijo; zato hočem v pričujočih vrstah povedati svoje mnenje, katero opiram na mnogotere svoje skušnje.

Brez dvoma se da narediti iz grozdja ameriških trt vino. Takega vina v Ameriki napravljajo mnogo. Vendar tega vina glede finosti ni primerjati k našim pridelkom. Res je pa, da so v Ameriki z vzgojo raznih trt uže toliko napredovali, da pridelujejo uže dobra namizna vina. Amerikanci bodo napredovali in gotovo še s časom prav dobro vino narejali iz svojega grozdja. Te trte bomo še vedno lahko rabili ter si z njimi vinarstvo ohranili.

Na drugi način nam rabijo ameriške trte v cepljenje domačih trt na ameriške. Ako cepimo n. pr. kraljevino na ameriško riparijo, rodila bode kraljevina na ameriški trti ravno tako vino, kakeršno do sedaj. Ker se je pa pokazalo, da tako cepljene trte začno čez nekaj let v rasti zaostajati, pričeli so proti cepljenju govoriti, češ, da ni dobro.

Takemu mnenju moram z vso odločnostjo upirati se, ker ne smemo reči, katera nam pomaga pridelovati vino kakor dosedaj, zato zametavati, ker so se nekateri poskusi ponesrečili. Ako smo imeli neuspehe, poiščimo rajši njih vzrokov in glejmo, da jih odpravimo z umnejšim delom.

Zakaj pa zastaja rast cepljenih trt? Prvič zato, ker nismo morebiti vzeli ameriške trte, ki bi bila ob vseh razmerah trpežna; drugič pa gotovo vsaka ameriška trta tudi ni enako dobra kot podloga za vsako našo domačo trto. Saj imamo najboljši vzgled v sadjarstvu. Ako hočemo špalirje in piramide hruškove vzgojiti, cepiti moramo hruško na kutino. Znano je pa vsakemu sadjarju, da nekatere vrste hrušek izvrstno uspevajo na kutini, druge pa slabo rasto in čez nekaj let celo usahnejo.